

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանից խմբագրատան մէջ:

(Պատրաստագրացիք գրվում են ուղղակի
Խմբագր. Պետական «Մուսակ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոհմ օրերէն):

Հայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լի գումով:

Հայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Այսպէս է միշտ.— Եւր քին տեսութիւն.
Նամակ փոփոխի: Նամակ Բաղրուից: Նամակ Կար-
սից: Նամակ Շամախուց: Նամակ Բոստօլից: Նա-
մակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:— Արտաքին
տեսութիւն: Թիւրքիա: Աստոր-Ունգարիա:
Ֆրանսիա: Նամակ Թիւրքիայից:— Մշակիչ հեռա-
գիրներ:— Յայտարարութիւններ:— Բանասիրա-
կան: Հայրենասէր տիկին:

ԱՅՍՊԵՍ Է ՄԻՅՏ

Ուշագրութիւն ենք դարձնում
ընթերցողին «Մշակի» ներկայ հա-
մարի մէջ տպւած մեր Կ. Պօլսի
մշտական թղթակցի նամակի
վրա, որի մէջ նա հաղորդում է
որ թիւրքաց Հայաստանի մէջ
երեւացել են զինաւորված հայերի
խմբեր, որոնք սկսեցին յարձա-
կումներ գործել Հայաստանի
քիւրդ ցեղերի դէմ, զրդւած լի-
նելով վեճի խնդրական զգացմուն-
քից այն բոլոր ներդրութիւնների
համար, որ կրել են հայերը քիւր-
դերից: Նամակը աւելացնում է որ
այդ լուրը մեծ յուզմունք պատ-
ճառեց թիւրքաց կառավարչական
շրջաններում և հայոց խնդիրը, որ
արդէն բանի մի օր է երկրորդա-
կան դիրք էր բռնել համեմատելով
յունաց և Չերսոքորիայի խնդիր-
ների հետ, կրկին իր վրա բոլորի
ուշագրութիւնը դարձրեց:

Նամակը հաղորդում է որ հա-

յերը ոչնչացրին արդէն քիւրդերի
եօթ գիւղեր:

Այսպէս է լինում միշտ. մինչև
որ մի ազգ միմյանի բողոքներ է
անում, յայտնում է իր ցաւերը
գրաւոր կերպով, թիւրքաց տե-
րութեան պէս մի տէրութիւն
ոչինչ ուշագրութիւն չէ դարձնում
ազգի տառապանքների վրա, բայց
միայն այն ժամանակ սկսում է
ուշագրութիւն դարձնել, երբ ազ-
գը իր իրաւունքները սկսում է
զենքը ձեռին պաշտպանել:

Յաւախ է, բայց այսպէս է.
միայն արին թափող ազգի վրա
թիւրքաց տէրութեան պէս մի
փտած տէրութիւն սկսում է ու-
շագրութիւն դարձնել:

Յաւախ է, բայց այսպէս է.
միայն զենքը, արինը, բռնի ոյժը,
այդ հնացած միջոցները մեր լու-
սաւորված դարում գին ունեն մի
ազգութեան գոյութեան մասին
վկայելու համար:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՓՈԹԻՒՅ

Յուլիսի 8-ին

Յօդուտ Հայաստանի սովետոյ տեղւոյ հանգանա-
կութիւն մը բանալով կարողացայ հաւաքել պ.
Յովհ. Թիւրքեանի և պ. Յովհ. Պետրոսեանի աջակ-
ցութեամբ 81 ռ.: Խաւրով սոյն գումարը նուի-

ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐ ՏԻԿԻՆ *

I

Ֆրանսուզ Դերարի անունը արժանի է Ալլաի
ժամանակագրութեան մէջ յիշելու:

Ալլաիցու գծագրութիւնը, զէմը քառանկիւնի,
ժանրայայտեց, չէկ մազերով չորպատած:

Կապտեղ աչերը գրաւիչ, հանդարտ և հաստա-
տուն են:

Գլխի չարժանքի մէջ մի տեսակ վտառութիւն,
ազնութիւն կայ, որ զարմանալի է տեսնել աւ-
միկ փնջի մէջ, որի համետ կեանքը դաշտերուն
է անցել:

Զարմանքը անյայտանում է, երբ ծանօթանում
ես այդ կնոջ անցեալին հետ:

Երեսուն տարեկան այրի էր նա, ունէր չորս
մանկահասակ երեխաներ, — մի աղջիկ և երեք տը-
ղայ. — նրա ողջ հարստութիւնը բաղկանում էր
վագեցների միջնասահմանում գտնվող մի փոք-
րիկ դաստակերտից, երբ սկսեց մեծ եռանդով աշ-
խատել իր ընտանիքը կերակրելու և իր զաւակ-
ները կրթելու համար:

*) Այս վէպը տիկին Լ. Գանիէրի հեղինակութիւն
է և թարգմանված է. «L'offrande par la société des
gens de lettres, aux alsaciens et aus lorrains»
Գրքից:

բառուցող ցուցակի հետ միասին խմբագրութեանը,
խնդրեմ հաստատել, որ հարկն է, և նուիրա-
տուաց ցուցակը ձեր պատահական Մշակի առա-
ջիկայ համարներու մէկուն մէջ տպագրել, ի դի-
տութիւն նուիրատուաց:

Յովհ. Պետրոսեան 6 ռ., Ս. Քոմարիձէ (վրացի)
1 ռ., Ղամբարով, Ավսիեան 5 ռ., Յար. Թիւրքեան
3 ռ., Մ. Մաղլումեան 10 ռ., Մ. Ջէմալ-օղլի (տա-
ճիկ) 5 ռ., Բ. Զարուբէլի (յոյն) 2 ռ., Յ. Կոթոյլի
2 ռ., Բ. Գամիլիատի (յոյն) 3 ռ., Բ. Զիմզիբով 1
ռ., Յ. Զամիլով 1 ռ., Ա. Մաղլով 1 ռ. 50 Կ.,
Գարիտ. Դիմիտրի (յոյն) 50 Կ., Մ. Տէր-Թաթոսով
20 Կ., Գ. Բելմբերկ (հրէայ) 3 ռ., Գ. Տէր-Ուլա-
կիմյան 1 ռ. 40 Կ., Գ. Ուղունով 1 ռ. 60 Կ.,
Գ. Քեւքիսեան 5 ռ. 50 Կ., Կ. Կապուսիայ (վրա-
ցի) 1 ռ., Ի. Կալանտաձէ (վրացի) 50 Կ., Պ. Մա-
րիմեան 3 ռ., Մ. Ղլիճեան 1 ռ., Բ. Շիւսեանց 1
ռ., Յ. Գանիլեկեանց 1 ռ., Մ. Փափիսով 1 ռ.,
Միխայիլ-Ղլիկ (հրէայ) 1 ռ., Հ. Սափրաբեանց 3
ռ., Ա. Գանջումեան 50 Կ., Լ. Կաստիայ 1 ռ.,
Ունի (վրացի) 30 Կ., Ա. Մոսկեան 2 ռ., Օղոսկի
1 ռ., Յովհ. Թիւրքեան 5 ռ. 20 Կ., Ա. Քեմսիւր
ճեան 5 ռ. 80 Կ.: Գումարն է 81 ռ.:

Փոստի ծախքը ևս վճարեցի, գումարը ընդամենը
ութսունը մէկ ռուբլի:

Ա. Քեմսիւրեանց

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԹՅ

Օգոստոսի 1-ին

«Մշակը» և «Մէլիքադէն», որոնք յայտնում են
թէ նրանց նպատակը չէ կրօնական վեճ բանալու,
այնու ամենայնիւ ստիպված են լինում այժմ քրիս-
տոնական ճշմարտութեան պաշտպան հանդիսա-
նալու: Թէ որքան ներգործութիւն ունի գաւառ-
ների վրա «Մշակի» խօսքը ժողովրդի մոլեռանդու-
թիւնը չափաւորելու նկատմամբ, դա ժամանակով
յայտնի կը լինի:

Չը գիտեմ «Մեղուն» ինչի իրան անձեռնառա ա-
ռարկայով է պարագայում: «Մշակը» յարուցեց ազ-
գային խնդիրը, իսկ «Մեղուն» դարձրեց նրան կրօ-
նական խնդիր: Բայց եթէ այժմ ժամանակ է կրօ-
նական հարցով զբաղվելու, ինչի «Արարատը» լուում
է. երկի «Արարատի» խմբագիրը աւելի ազատ գա-
ղափարի տէր է, քան թէ «Մեղուն» խմբագիրը:
Այդ վերջինից միջին դարերի արեղայի թիթված
հոտ է փչում: Յաւախ է երբ նախանձի հողին է
խօսեցնում մարդուն և ոչ թէ ճշմարտութիւնը
պաշտպանելու ցանկութիւնը:

Եւր որ «Մեղուն» միտք ունի ազգային եկեղե-

գեղեցիկ կրիստոնային, նա օգնում էր իր մօրը
անային գործերում: Նա գուրաւրացնում էր տունը
իր ուրախ երգերով: Նա հաւանդի թագուհին էր,
իսկ ծաղկանոցի ամենագեղեցիկ ծաղիկը, որի չը-
նորհիւ նրանց դաստակերտը ուրախալի տեսարան
էր ներկայացնում:

Այդ չորս զաւակները համարեա պաշտում էին
իրանց մօրը և նրա անձնուէր աշխատութեան և
սիրոյ փոխանակ մատուցանում էին փոխադարձ
սէր և յարգանք: Մէկ խօսքով, այս այն նահապե-
տական ընտանիքներից մինն էր, որպիսին միայն
գեղեցիկ և անկեղծ Ալլաիսում կարելի է գտնել:
Տիկին Դերարին իր ազնիւ հոգեւով ոչ միայն ճշ-
մարիտ աղատուհի կարելի է համարել, այլ և ան-
վեհեր հայրենասէր: Վաղուց նա ատում էր պրու-
սացիներին, իբր թէ, ինչպէս նա ատում էր, նրանց
ժառուկ չարութեան, կեղծաւոր խորամանկութեան
և մանաւանդ նրանց յափշտակութեան համար:
Սակայն այդ ուր չէր տարածվում բոլոր գերմա-
նացիների վրա:

Կրիստոնեան ջերմ սրտով սիրում էր մի երկուս-
տադ Վիւրտեմբերգցի, որ մերձակայ գործարանի
պաշտօնեայ էր, և որը նրա հետ կիրակի օրերը ե-
րաժշտութեամբ էր պարագլում: Տիկին Դերարը
հաւանութիւն էր տալիս այդ սիրոյն:

Երկու սիրող սրտերը նոր էին նշանվել, երբ
յանկարծ յայտնվեցաւ, թէ զարհուրելի պատերազմ
է լինելու:

ցին իբրեւ ազգութեան պաշտպան ներկայացնելու,
ինչի ինքն յանձն չէ առնում հայոց պատմութեան
մէջ նկարագրված իրողութիւնները ժողովելու, այլ
հրաւիրում է որ ուրիշները իր համար գործեն:

Միթէ ճշմարիտ «Մեղուն» այնքան ազէտ է, որ
Պոլեանեանի ազգութեան թեան մեղը վերաբերում
է աւետարանականութեանը կամ բողոքականու-
թեանը. այդ խելով դատած ժամանակ պէտք է
ասենք որ Վասակ ևս բողոքական էր, Վաստ-Սար-
գիսն էլ, Մեհրուբեանն էլ բողոքական էին:

Իսկ ես կասեմ, որ ազգի այլ և այլ մասերի
մէջ երկպառակութիւն գոյութիւնը «Մեղուն» խմ-
բագրի պէս ազգութեանը են, ինչ կրօնի և պատ-
կանէին նրանք:

«Մեղուն» պաշտպանութեան գլխաւոր զէնքերը
այն հնացած և ժանդատած բառերն են, որ շատ
անգամ կրկնված են դարերի ընթացքում. հայ-բու-
ղոքականները փարախն են մտնում, գողանում են,
կլանում են, զաղաններ են, հրէշներ են, պառակ-
տում են հօտը, ոչնչարազդեալ գալիք են և այլն...
Գիցուք թէ այդ բոլորը այդպէս է. բայց ով է
գլխաւորապէս մեղադրել. նա որ գալիս է ու յա-
փշտակում, տանում է, թէ նա, որ ստացուած-
քը ամուր չէ պահում, չէ գնահատում իր թան-
գալին համարված բանը...

Նաւայական, ստրկական ոգի է, որ ուրիշ բան
չը գիտէ, բացի լաց լինելուց, աղաղակելուց, դան-
գաւորելուց թէ օտարները կլանում, գողանում,
յափշտակում են...

Հայ-աւետարանական

ՆԱՄԱԿ ՂԱՐՍԻՅ

26 յուլիսի

Ղարս քաղաքի մէջ և իր գաւառները պատա-
հած մի քանի հրէշաւոր դէպքերի վրա խօսելը ա-
պագայի թողնելով, տեղւոյ գտնված պարսից և հա-
յոց մէջ ներկայիս ծագած խռովութիւնը կուզեմ
նկարագրել:

Ամսոյս 13-ին հայ և պարսիկ մրգավաճառները
մի չնչին գործի վրա վեճ բանալով, կը սկսեն ան-
պատուելի դիւարիս: Այն միջոցին պարսիկներին մի
քանին տեսնելով, որ նոցա համախորհուրդներու
գործած անիրաւութիւնները պիտի յայտնվեն և
ըստ օրինի պիտի դատաւարաւորին, կը ստիպուին
պաշտպանել իրենց ընկերներին, և հետզհետէ
ձայները բարձրացնելով, հայհոյութեամբ և հա-
րուածներով կը գանակոծեն խեղճ հայերին:

Պարսիկները, որ բնականաբար միութիւն կազմող

կարոս ֆորմը պիտի միանար Վիւրտեմբեր-
գեան զօրքի հետ: Սրտառու էր նրանց մնաւ բա-
րեաւը: Արիող աղջկանը թուում էր, որ կարոսը
զնալով տանում է իր հետ նրա սիրտը:

Ո՞վ կարող էր գուշակել սկսվող պատերազմի
հետեանքները:

Տիկին Դերարը հաւատացած էր, որ ֆրանսիան
յաղթող կը հանդիսանայ, այդ պատճառաւ նա
չէր խանգարում խեղճ կրիստոնային հաստատ
հաւատարմութիւն պահպանել դէպի իր փեսացուն:

Երբ մարդս յաղթող է հանդիսանում, որքան
հեշտ է լինում ներքի:

Սակայն թնդանութիւնի առաջին հարուածները
որոտացին:

Վայսներեղի հարուածը Ալլաիսի թմրութեան
մէջ ձգեց:

Ֆրանսիացիք ուրեմն կարող են յաղթված լինել:
Այդ բոլորքը լուրը զարհուրեցրեց արիւսիրտ
կնոջը, որովհետեւ նորա երկու մեծ որդիքը Մակ-
Մահոնի զօրաբաժինների մէջն էին, և չարունա-
կում էին տակաւին պատերազմը:

Օգոստոսի 7-ն էր:

Առաւօտանից սկսած, թնդանութիւն հեռաւոր
փոթորիկի նման անդադար որոտում էր:
Եւ յայտնի է, որ թնդանութիւն իւրաքանչիւր հա-
րուածը անթիւ զոհեր է տանում: Գուցէ վայր
ընկնողը, ջարդվողը, սպանվողը մեր սրտի սիրածն
է: Նա խոնաւ հողի վրա ընկած է, վիրաւորված,

